

Pretulu

pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu; — trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — In strainatate pe 1 anu 10 fl. séu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. séu 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIULU

Diariu politicu, national-economicu si literariu.

Anulu III.

Ori-ce inserate,

se platescu pe serie séu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare câte 7 cr., la a dou'a si a trei'a câte 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se potu face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adressate de a dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ in Sibiu.

Nr. 79.

— Sibiu, Mercuri 1/13 Octobre. —

1880.

Legi electorali. Activitate, sau Resistentia passiva.

VI. Se pare că memorialulu dlui Jos. Hossu totu avuse óresi-care efectu asupra ambitiunei cătoruva barbati de statu din Ungari'a, că-ci tocma pe timpulu alegeriloru din 1872 ne pomeniramu in Juniu acelui anu cu ministrulu-presedinte comitele Melchior Lonyay la Clusiu, unde invită si pe cei doi mitropoliti, spre a se consulta asupra tinutei politice a romaniloru. A mersu numai mitropolitulu dela Blasiu, éra celu dela Sibiu s'a escusatu cu nepotinti'a cea mare la care ajunsese. Resultatulu acelu incercari ale comitelui Lonyay pôte fi cunoscutu la ori-cine din actele publicate pe largu in „Transilvani'a“ din a. 1875. Nrii 4 si 5 sub titlu: Acte prealabili si memorandumu dela Blasiu 1872. Dara dupa ce fanaticii nostri — că-ci si noi avemu fanatici — inca totu mai facu calu de batalia din acelea acte, si dupace fariseii nostri — că-ci si noi avemu farisei — inca totu mai intorcu ochii spre ceriu si multiamescu lui Jehova, că ei sunt „Koscher“, n'au mancatu carne „Trefi“ cu vamesii si cu pecatosii, — la unii si la altii avemu se la tragemu cu alta oca siune masc'a de pre faciă. Aci observamu numai atăta, că una din causele pentru care c. Lonyay a cadiutu in urgi'a magiariloru si a trebuitu se se exiledie elu pe sinesi, a fostu si incercarea sa de a inapaca pe romani cu magiarii.

Dupa caderea lui Lonyay s'a luat in revisiune de cătra altii legea electorala si asia abia in a. 1874 a esitu art. de lege XXXIII, prin care s'a disu, că se modifica si intregesce nu numai legea electorala a Ungariei (art. V din 1848), ci si a Transilvaniei (art. II 1848.) Pe acestea le cunoscemu bine din critic'a facuta loru până acilea; se vedemu si cum s'au modificatu in 1874, pentru-că dupa aceea se ne castigamu celu puçinu in cestiunea legei electorale, toti romanii din ambele tieri, o basa comuna de discussiune.

§. 1. Dreptulu electorale pentru deputati la dieta ilu au toti indigenii si cetatienii naturalisati, căti implinescu conditiunile coprinse in §§-ii 1 et 2 din art. V dela 1848 si in §§-ii 3 et 4 din art. II alu aceluasiu anu. Femeile n'au dreptu de

alegere. Adeca in Transilvani'a se dà din nou sufragiu universale la toti orasienii, la toti nobilii, la toti secuii liberi, fara nici-unu censu, éra immens'a maioritate a celorulalti locuitori este si remane supusa la censu greu si de aci inainte. Din contra locuitorii Ungariei au si dupa acésta lege modificata, unu censu neasemenatu mai micu, decâtu este celu incarcatu pe cerbicea poporului nenobile, neprivilegiatu din Ardél.

§. 2 s'ar parea că lipsesce pe nobili de sufragiu universale, candu enuntia, că de aci incolo nimeni nu mai pôte pretinde dreptu electorale fara nici-unu censu, numai pe temeulu privilegiulu avutu până in 1848; adaoge inse la momentu si intr'unu resufletu, o contradictiune flagranta dicind, că toti nobilii căti se afla inscrisi in listele electorali incepundu dela 1848 până in a. 1872, sunt si remanu alegatori fara nici-unu censu, până la mórtea lor.

Luandu amana list'a electorale din 1872 in aceea affi nu numai pe nobilii vechi, căti mai sunt in viétia, ci si pe totii junii căti erau de ani 20. Numerati'i pe toti si veti afla, aici in Transilvani'a, totu unu numeru de preste 70 mii alegatori privilegiati, cari voru scadea numai successive in 20 până 30 de ani. Asia dara privilegiulu se mai conserva inca pe o generatiune intréga.

§. 3 dà dreptu electorale activu: a) la toti locuitorii, căti au câte o casciora cu trei incaperi, de ex. 2 chilii si 1 camara, fara nici-o considerare a valórei ei; b) la toti căti au vreo bucatia de locu, alu carui venitu curatu anuale este evalvatu la 16 fl. v. a.; asia dara o gradina, sau vreo 2 jugere de pamentu la hotaru si altu nimicu.

Dupa §. 4 au dreptulu elect. in Ungari'a, că si mai inainte, toti proprietarii de $\frac{1}{4}$ de sessiune, adeca circa 6—7 jugere, sau si mai puçinu, daca platescu atăta fonciera, căta se vine pe $\frac{1}{4}$ de sessiune (mosiia tieranéscă mica).

Esceptiuni: In 5 comitate, Baci-Bodrog, Temesiu, Torontalu, Carasiu (Lugosiu) la care s'au incorporatu parti din graniti'a militaria, si Severinu (Caransebesiu), pe unde adeca mai nu sunt magiari, alegatorii trebue se aiba câte 10 jugere (pogóne) de câte 1600 stanjini □; éra in comitatele Solnocu

de mijl., Crasn'a, Zarandu, Cetate de pétra (rupte dela Transilvani'a), cum si in Jasigi'a si Cumani'a se aiba numai câte 8 jugere de câte 1200 □.

Curtea, gradin'a, vii'a, agrulu, livad'a, se considera totu in pamentu cultivatu.

Asia a remasu in Ungari'a; adeca legea din 1848 se modifică la 1874 in sensu si mai liberale, de si acolo inca, cu multe anomalii si nedreptatiri.

§. 5 modifica legea electorala a Transilvaniei, relativa la comunele mari si mici rurale (sate), inse éta cum:

Sunt alegatori: a) toti căti voru documenta din catastru, si din registrele celelalte, că platescu fonciera directa dupa unu venitu curatu din economi'a loru de 84 fl. si relative de 79 fl. 80 cr. sau si numai de 72 fl. 80 cr.; b) cari avendu alte venituri in suma de 105 fl. pe anu, platescu contributiune directa dupa aceea. Adeca la orasie este de ajunsu unu venitu numai de 16 fl.; din contra in comunele rurale se cere se aiba venitu curatu de 5 si 6-ori mai mare!

§. 6 mai dà dreptu electorale inca si: a) la cei ce platescu foncier'a casei dupa venitul ei de 105 fl. sau b) dupa alta proprietate ce dà totu acelu venitu, sau c) daca negutatorii si fabricantii arata că sunt taxati dupa unu venitu de 105 fl.; d) la toti profesionistii din cetati si orasie, căti platescu contributiune cá dupa unu venitu de 105 fl. ori ilu au ori nu; e) la cei ce lucra cu câte 1 sodalu.

Dupa §. 7 mai sunt alegatori si cei cari au salariu dela intreprinderi private câte 700 fl. si functionarii statului, daca au macaru 500 fl. salariu.

§. 8 tine, că celu ce voiesce se fia alegatoriu, trebuea se fia fostu inscrisu in registre cu censulu cerutu de lege, cu 1 anu inainte.

§. 9 repete si largesce privilegiulu de alegatoriu pentru classea asia numitiloru honoratori, membrii academici, professori, artisti academici, doctori, advocati, notari publici, ingineri, chirurgi, apotecari, economi cu diplome, silvicultori si montanisti, parochi, capelani, notari comunali, invetiatori (docenti), inca si pazitori de baiati in asia numitele gradine de baiati.

Foisiór'a „Observatoriului“.

Cunoscintiele mele cu vice-cancelariulu br. Franciscu Reichenstein.

(Naratiune dedicata fiului, ficeloru si gineriloru mei.)

S'a cerutu se se faca lumina. Eu am promis si pe cătu vou mai fi in viétia, me vou tinea de promisiune. Ce nu vou apucă se facu eu, veti implini voi si anume tu fiulu meu. Fusesem decisu, că se iau unele secrete cu mine in mormentu, alte se le lasu, că se le scoti numai tu dupa mórtea mea la lumina. Ei inse me silescu, me inpingu că se spunu acuma totu ce sci. Vou aprinde lumina usitata, până ce voru veni altii cu felinarie de lumina electrica, care fulgera. Va dorea pe multi, ci inca se va curati atmosfer'a morala, ingrecata de gazuri mephitice, si voru sci cu totii, care cu cine are a face. —

Presedintele Asociatiunei transilvane Andreiu br. de Siagun'a me chiamase dela Brasiovu că se asistu in calitatea mea de secretariu la siedinti'a comitetului din Novembre 1862 si — că „se mai vedemu inca si de alte afaceri de a le nóstre.“ Se asteptă in acelea dile concessiunea dela Vien'a pentru tinerea unu i Congresu nationale, că preparatoriu pentru diet'a ce eră se se deschida in anulu urmatoriu 1863. Oricandu eram chiamatu la Sibiu, imi caută se petrecu in afacerile de aici câte 5—6 dile. Dela Oct. 1860 până in Octobre 1865 mi s'au intemplat 14 caletorii de acestea. A dou'a di presedintele me invită, nu mai sci prin cine, la mésa.

— „Se venit, că va fi si br. Reichenstein la Esc. Sa.“

— „Cine este acelu br. Reichenstein?“

— „Apoi nu sciti? E consiliariu de curte, a fostu conscolariu cu domnulu B. L. Popu, si are se se faca mai mare.“

Atunci mai ántaiu audisemu numele Reichenstein.

Celu puçinu cu 10 ani mai tineru de cătu mine, dupa aceea aruncatu din Transilvani'a in servitiulu statului la Oradea-mare si pe airea, nu avusemu oca siune de a'i face cunoscintia.

In timpulu mesei me pomenescu că se ia in discussiune ferbinte cestiunea calei ferate transilvane, asupra careia cetatile Sibiu si Brasiovu se aflau in dissensiune mare de optu ani. Br. Reichenstein ajutatu de br. Siagun'a, se incercă in totu modulu se me convinga, că statulu Austriei nu pôte se dea Transilvaniei cale ferata mai lunga, decâtu numai dela Aradu până la Sibiu si Turnu-rosiu; eu inse si toti brasiovenii eramu prea bine informati dela Vien'a prin Carolu Maager si prin ceilati sasi fruntasi de acolo, că in dio'a in care aristocrati'a magiara din Transilvani'a se va induplecă se intre in senatulu imperiale, ministrulu Schmerling et consortes le va dá concessiunea pentru calea ferata Oradea-Clusiu si Brasiovu, curatu asia, precum o vedemu acuma, cu o ramura intinsa si până la Sibiu. Cestiunea calei ferate se prefacuse de multu in cestiune politico-nationale, că mijlocu de trafica politica: Do ut des, facio ut facias. Dn. vicariu Pope'a isi va aduce de siguru aminte de acea scena.

Pentru acésta me chiamarati voi la mésa? Cugetai in mine si me departai. Br. Reichenstein me asteptă pe strada conversandu cu altii. Cum ajunseiu la densii, me luă de braçu dupa datin'a ce avea.

„Dumneavóstra aveti o fabrica de charthia? Wie viel Chlorkalik, Kupfervitriol, Eisenvitriol brauchen Sie jährlich?“

Li spuseiu, că Chemicalii de acestea, apoi pétra acra, resina destilata, colofoniu, acidu de sare, si multime de colori ne trebuiescu pe anu in suma de câte 18 până la 25 mii florini, dupa cum ceru conjuncturele comerciali, că se lucramu preste anu mai multu séu mai puçinu, fabricate in valóre de 90 până 100 mii.

Consortiulu de industriari alu baronului Reichenstein infintiase tocma pe atunci, pe lângă fabric'a de stearinu dela Sibiu, inca si alta de chloru si a trei'a la Orlatu de scarmanatu lana din petece.

Din acea di eu, séu mai bine consortiulu fabriciei nóstre, intraramu cu br. Reichenstein si cu fabricele lui in relatiuni comerciali, care au duratu până dupa catastrofa cea mare finantiale din a. 1873 candu lumea industrială si comercială austriacă a perdutu preste siepte sute de milióne (dupa altii preste unu miliardu) fl. Totu in acelu anu s'au dusu si din piati'a Brasiovului celu mai puçinu doue milióne, din carii 400 de mii la minele de feru si de arama in Secuime (unde a perdutu si mitropolitulu Siagun'a 28 mii din fonduri), 600 mii la fratii Sotiru Manciu, vreo 200 mii la case armenesci, celelalte sume la multime altii de diverse nationalitati, intre carii si fabric'a dela Zernesci, cu câteva dieci de mii. Sibieniloru nu le-a ámblatu mai bine si anume doue fabrice ale consortiului Reichenstein au lútu atunci lovitur'a de mórte.

Dara relatiunile politice? Puçina patientia si le veti affă.

Cu oca siunea Congressului nostru nationale tinutu in Aprile 1863 la Sibiu, că preparatoriu pentru dieta, se petrecusera cu mine câteva scene, care nu se potu uită in tóta viétia, prin urmare credu că multi din membrii aceluia le mai tñu bine aminte. Pecatu de Ddiu, că in acelu Congressu nu avuramu nici-unu stenografu, sau inca nu a fostu aplicatu nici unulu.

In presér'a Congressului tñendu-se o conferentia de 18 insi in resiedinti'a mitropolitana, seniorulu casei me infruntă aspru, că-ci provocatu de celalaltu presedinte si de alti cătiva barbati de ai nostrii, preparasemu unu proiectu de regulamentu alu casei, spre a evita nu numai perderea timpului pretiosu, ci si unele conflicte personali, care se escau câte-odata intre cei doi presedinti. „Regulamentulu suntemu noi“, imi dise presedintele Andreiu in audiulu tuturor.

In dio'a de adunare cerusemu si eu cuventulu; dara n'am terminatu unu periodu, pe candu acelasiu presedinte mi'lu si luă si continuă a vorbi densulu.

Treceamu pe atunci in ochii sei de opositiunariu in cestiunile cele mai grave, din câte erau la ordinea dilei. Se facu sgomotu mare in sala si pe ga

§§-ii 10, 11, 12 coprinde categoriile celorlu lipsiti de dreptulu electoral.

§. 13 are conditiunile dreptului passivu, adeca alu eligibilitatii, daca ne e permisa aplicarea acestui barbarismu. Candidatul se fia trecut (numai) de 24 ani si se cunósca limb'a magiara.

Acestea doue conditiuni ar fi potutu deschide si pâna acum ochii multora, carii suferu de orbulu gainei.

Nu mergemu mai departe in analis'a lezei din 1874 care coprinde 121 §§-i si este — ceea ce trebuia se o spunemu din capulu locului — in câteva parti ale ei atât de incurcata si confusa, in câtu omu se fia, care se o póta intielege bine.

Este redactata in adinsu cu maiestria. Unu adeveru inse ese curatu cá lumin'a sórelui si acela este, cá prin acésta lege censulu din Ungari'a s'a urcatu pentru poporatiunea rurale la 10 fl., éra in Transilvani'a la 18 fl. 48 cri dare de pamentu, fonciera, pre langa care mai vinu celelalte tóte, fara a se computa in censu. In acelasiu timp „nemesii“ sunt toti alegatori, éra pe la cetati si orasie toti sarantocii cât platescu câte 1 fl. 60 cri contributiune directa.

(Va urmá.)

Transilvani'a.

Nr. 150. Metr.

Cerculariu mitropolitanu.

Avendu in vedere conclusulu congressualu din 22 Octobru 1878 Nr. 272, prin care s'a precisatu durat'a periodului congressualu de atunci, avusemu intentiunea de a convocá procsimulu congressu nationalu-bisericescu pe 1/13 Octobru a. c. adeca pe acelu terminu, care in combinarea §§-loru 150 pâna 152 din statutulu organicu mi se vedea a corespunde conclusulu provocatu, si acésta intentiune mi-a fostu mai alesu indemnulu, candu prin emisulu metropolitanu din 12 Iuliu a. c. Nr. 107 facuiu iniciativ'a pentru alegerea deputatiloru congressuali pe unu periodu nou de trei ani.

Dupace inse in decursulu timpului am aflu cu adenca parere de reu, cá in stadiulu actualu alu desvoltarii institutiuniloru nóstre bisericesci regulate prin statutulu organicu, restimpulu de doi ani, care in curéndu va espirá dela congressulu din urma, nu a fostu si nu este de ajunsu pentru a se potea aduná si prelucrá materialulu pentru unu congressu nou, mai alesu in unele cestiu de mare

leria, in câtu presiedintele fu silitu se'mi dea cuventulu; acum inse eu amaritu in sufletulu meu, diseiu, nu mai sciu ce, si'mi luaiu loculu.

Dupace se adoptase adress'a homagiala, siedinti'a se suspinse pe 15 minute, spre a ne consultá despre alegerea membriloru deputatiunei pentru Vien'a. Se facura grupe grupe. In grup'a unde erau ambii mitropoliti, propuse unulu si pe comerciantelu betranu D. Fogarasi dela M. Osiorheiu.

„N'am obicei se me infaciosiediu la imperatulu in societate de siusteri.“

Acestu refusu atât de bruscu alu presiedintelui Andreiu audiendu'lu, imi sari si mie in nasu si me irritá atât de multu, in câtu cu nici-unu pretiu nu am voitu se facu parte din acea deputatiune, „câ-ci,“ diseiu eu, „daca Fogarasi siusteru, si eu siusteru.“ Elu comerciantu, eu industriariu, nici consiliariu, nici protopopu, nici macaru popa cu barba lunga; asia noi voimu se fimu si se remanemu siusteri, cari nu mergu pe la imperatulu, si n'amu mersu.

Cu tóte acestea, de ce eram se patiu, nu am scapatu.

Afurisitul de agentu dela Drezda ne trimisese unu directoru tehnicu anume Exner din Silesi'a prussiana, care avea cea nevoia; (calcatu, stropsiéla = morbus comitalis), in câtu eramu in pericolu de alu vedea odata trantitu intre machine si cu tóte ósele sfarmate.

„Mergi pentru Ddieu si cauta undeva unu altu tehnicu, pe care se'lu vedi si cunosci bine in persóna. S'au anuntiatu unulu dela Prag'a. Vei stá vreo 3—4 dile si in Vien'a, cá se reguledi cu institutulu de creditu, cu J. M. Miller et Comp., se mai studiedi si conjuncturile“ imi disera membrii consortiului nostru.

Abia ajunsu la Vien'a, venerabilele meu amicu d. Dimitrie Moldovanu aflandu dela unii studenti cá sunt acolo, me ridicá dela hotelu si me duse la locuinti'a sa frumósá din Josephstadt.

„Esci fórtu reu descrisu aici, prin cine, nu me intrebá. Nu te lasu de aici, pâna nu te voiu infatiosá la cancelariulu nostru com. Nádasdy, la ministrulu Schmerling si de va fi aici, chiaru si la archiducele Rainer, regente in absentia Majestatiei Sale.“

„Pentru Ddieu amice, dara eu nu pricepu ce trebuintia au acei barbati de stat, se cunósca pe unu particulariu, pe unu „gazetariu“, cum imi dicu unii domni in batjocura.

„Nu'mi spune multe, eu sciu ce facu, éra tu nu'ti cunosci nici positiunea nici vocatiunea, precum vediu eu. Acum se ne punemu la mésa; dupa amiédi me ducu se te anuntiu si se'ti ceru audientia, mai ántaiu la cancelariulu nostru, apoi la ceilalti. Pe mane se stai gat'a.“

(Va urmá.)

importantia, a caroru deslegare se astépta dela procsimulu congressu: in considerarea acestei inpregiurari de o parte, éra de alta parte a ratiuniloru, pentru cari congressele ordinari sunt prin statutulu organicu normate a se intruní numai la trei ani, — m'am aflu necesitatu a me abate dela atins'a mea intentiune de a convocá congressulu ordinariu alu provinciei nóstre metropolitane in anulu curinte; totudeodata inse mi-amu rezervatu de o afacere indispensabila, a convocá la timpulu seu acelu congressu ordinariu pe 1/13 Octobru in anulu viitoriu 1881.

Dorindu a aduce acésta spre scire si orientare la cunoscinti'a deputatiloru congressuali alesi pe periodulu nou de trei ani, si preste totu la cunoscinti'a publicului nostru bisericescu chiamatu a se interesá de o desvoltare salutara a vietii nóstre publice bisericesci: me aflu totudeodata indemnatu a prevení dorintieloru comune si drepteloru pretensiuni cu acea incredintiare din parte-mi: cá in alipirea mea la bazele depuse in statutulu organicu, pentru asta-data am in vedere mai pre susu de tóte acea, cá congressulu nostru nationalu-bisericescu la procsim'a sa intrunire se aiba tóta inlesnirea de a continuá regularile, dela cari depinde ordinea si progressulu in biserica, si cá pregatirile, ce se receru spre scopulu acesta dela organele permanente ale metropoliei, se fia pentru viitoriulu congressu pe deplinu multumitóre.

Mironu Romanulu m. p.,
archiepiscopu si metropolitu.

(Biseric'a si scól'a.)

— Sibiu, 11 Oct. n. (Afaceri de cultura.) Despartimentulu Asociatiunei transilvane Nr. III alu Sibiuului isi tinu adunarea sa generala din estimpu dumineca in 10 Oct. n. la comun'a Tilisc'a. Dupa terminarea servitiului ddiescu adunarea fu deschisa de cátra reverenti'a sa domnulu protosincelu Ilarionu Puscariu cá directoru alu despartimentului, in sal'a scóleloru noue, care este unu edificiu maretiu cu unu etagiu. Discursulu de deschidere face onóre atât eruditiunei câtu si nobilelui zelu de care este inspiratu parintele Puscariu, cá si toti membrii familiei sale parintesci. Adunarea fu una din cele mai bine cercetate, demna de o comuna atât de industriósá, precum e Tilisc'a si vecinele sale submuntene prea bine inpoporate; au asistatu si cátiva dd. membrii ai Asociatiunei dela Sibiu, cum si altii din orasiulu Salisce, in fruntea lor cu onor. dn. pretoru, dn. medicu, invetiatorii scólei normale de acolo si altii multi.

Dupa deschidere dn. P. Petrescu actuariu alu despartimentului dete lectura raportului seu anuale, din care se vede unu progresu in comparatiune cu anulu trecut. In acelasiu raportu s'au coprinsu si ratiociniulu, dupa care s'a datu comitetului absolutoriu. Se constatá cu placere, cá dupace subcomitetulu publicase unele premie pentru elaborate diverse, acelea s'au si distribuitu acelora, caroru le fusesera adjudecate.

Dintre propunerile facute s'au adoptatu in unanimitate a domnului Visarionu Romanu, de a se infiintiá bibliotece de lectura in tóte comunele despartimentului in decursulu anului 1881. Comitetulu autorisatu cu intocmirea budgetului pe anulu viitoriu i se recomanda, cá cu acea ocaziune se fia cu speciala luare aminte la susu atins'a propunere, adeca la castigarea de carti pentru bibliotece. Fiindu cá si conferinti'a docentiloru luase aceeasi decisiune relativa la infiintiarea de bibliotece, asia este cea mai buna sperantia, cá acestu scopu salutariu si de imperativa necesitate, se va realisé câtu mai curendu si cu rezultatu bunu, precum se arata de ex. la cele 21 scóle de modelu din comunele regimentului I granitariu.

A urmatu inscrierea de membrii la Asociatiunea transilvana, si au rezultatu aprópe 400 fl. pentru fondulu Asociatiunei. In fruntea membriloru inscri si stau trei pe viétia, adeca onor. comuna bisericesca gr. or. din Tilisc'a prin venerabilele seu parochu betranu, onor. comuna politica din Tilisc'a si onor. dn. Stefanu Milea, notariulu comunei din locu, fia-care cu câte 100 fl. v. a. Afara de acesti trei membrii pe viétia, s'au inscriu mai multi membrii, parte ordinari, cu câte 5 fl. pe anu, parte ajutatori. Ceea ce a facutu o impressiune fórtu placuta a fostu si inpregiurarea, cá intre membrii Asociatiunei s'au inscriu nu numai câteva dómne dela orasie, ci si matróné zelóse si nobilu simtitórie din comune rurale!

Noulu comitetu alu despartimentului, alesu se compune din urmatorii membrii:

Directoru: Dr. Ilarionu Puscariu protosincelu.

Membrii: Antoniu Schiau, Visarionu Romanu, Corneliu Tobiasiu, Stefanu Stroia, N. P. Petrescu, Romulu Petricu.

Membrii suplenti: Dr. Nic. Olariu, Jeronimu G. Baritiu, Radu Balasiu.

De locu alu viitórei adunari generale fu destinata pe anulu 1881 comun'a vecina Căcov'a, renumita intre alte calitati bune, pentru comerciulu seu de póme, intinsu preste o parte mare a tierei si in timpulu din urma pâna la Vien'a; in câtu se spune cá numai din gradine proprie ale comunei se vendu pe anu póme in suma dela câte 10 pâna la 12 mii fl.

Dissertatiunea despre pomologia, insinuata de dn. Dimitrie Comsia professoru de agronomia, din caus'a scurtimei timpului nu a potutu fi ascultata, spre mare parere de reu a publicului; speramu inse cá aceea va esí la timpulu seu in organulu Asociatiunei.

Cu unu prandiu de bucate alese, datu din partea comunei, pentru vreo 50 persóne de ambele sexe, se inchiaie acésta adunare, ce a esitu spre tóta laud'a si onórea braviloru locuitori din Tilisc'a, cu ale caroru traditiuni economice si comerciali aru meritá se se ocupe o péna bine deprinsa in descrierea acestoru ramuri ale vietiei omenesci.

Ungari'a.

(Dela dieta.) In Nr. precedente arataramu pe scurtu starea actuala a finantielor Ungariei; in tabell'a ce urmédia, se póte vedé mai in detailu.

Spese ordinare.

1. Curtea regésca	4.650,000 fl.
2. Cancelari'a de cabinetu	79,952 „
3. Diet'a tierei	1.300,301 „
4. Spesele comune cu Austri'a	31.702,136 „
5. Pensiiu centrali	130,093 „
6. Pensiiu unguresci	4.028,751 „
7. Datoriile statului, interese etc.	103.907,077 „
8. Pentru garantiile de procente la cali ferate, anticipatiuni	10.718,000 „
9. Administratiunea interna a Croato-Slavoniei	5.696,453 „
10. Orasiulu Fiume cu portulu	85,040 „
11. Curtea contabilatiu statului	130,000 „
12. Presidiulu ministeriale	308,600 „
13. Ministeriulu ad personam	50,563 „
14. „ pentru Croati'a Slavoni'a	35,880 „
15. „ de interne	7.617,764 „
16. „ de finantie	42.991,600 „
17. „ de comunicatiune : a) pentru insusi ministeriulu	12.334,493 „
b) pentru caile ferate de statu	13.548,220 „
18. Ministeriulu pentru agricultura etc.	8.243,938 „
19. „ deculte si instruct.	4.525,930 „
20. „ de justitia	9.973,767 „
21. „ de honvedi	6.484,000 „
22. Spese transitorie si investitiuni	1.516,313 „
23. Investitiuni normate	14.604,455 „
24. Spese extraordinarie comune	2.526,130 „
Sum'a	287.180,096 fl.

Venitele.

1. Venitele regulate	254.538,227 „
2. Venite transitorie	9.876,488 „
Sum'a	264.414,715 fl.

Bilantiu.

Tóte spesele	287.180,096 „
Tóte venitele	264.414,715 „
Deficitu	22.765,381 fl.

Mai sunt inse de propusu din partea delegatiuniloru in spese comune 2.000,000 „
deci deficitulu totale face 24.785,381 fl.

In câtu pentru deficitu, nimeni, nici insusi ministrulu de finantie c. Jul. Szapáry nu crede, cá acela va fi numai atâtá câtu se arata in proiectulu densului, ci toti câtu cunosc de aprópe starea lucruriloru in Ungari'a, stau se jure inainte, cá acela in realitate va trece preste 40 de milióne fl. (100 milióne franci), inse cu atâtá numai sub conditiune, daca nu va fi resboiu nou la prima-vara, anume in Orientu, de nu si la Renu. Noi nu scriemu aceste condusi de nu sciu ce pessimismu, nici cá ametiti de sbieratele diarielorunguresci ale opozitiuniloru, cá-ci de si câteva din acelea facu in adeveru opozitiune sincera, provocata de starea cea trista, nu numai a finantielor, ci si a administratiunei, la cele mai multe inse sbieratulu lor nu are altu intielesu, decâtu: Dati-ve voi la o parte, cá se ne punemu noi in loculu

vostru. Calculul matematicu este acela, care ne convinge pe noi, că mai curându sau mai tardiu voru secă tôte isvôrale.

In 12 ani Ungari'a propria fâra Austri'a făcû datorii 750 de miliône, precum arata insusi ministrulu de finantia. Din acea suma enorma dice elu, că 694.500.000 florini s'aru fi datu numai in investitiuni, din care tîer'a va avea se traga folôse reali; anume cu 270 miliône s'au facutu cali ferate de ale statului, 97 miliône se dau că garantia sau mai bine, desdaunare la acelea cali ferate, care nici-decum nu aducu atâta venit, că se copere interesele la capitalurile straine. Vai de sufletulu acelu economu, sau negutiatoriu, care ia bani imprumutu, pentru că se platêscă din ei interesele (usurele) la datorii vechi facute de mai inainte, elu pôte se mai mute cătiva ani sarcin'a de pre unu umeru pe altulu, dara in fine totu i se infunda odata si urmarea este falimentulu. Ferice de acei ce voru remanea cu mosiôr'a, pe care nu o arde foculu, sau cu sciintî'a in capu, pe care nu 'io potu fură hotii, nici a 'io confiscă finantii.

Fondurile remase dela episcopulu Joanu Bobu.

Generatiunile moderne nu prea au de unde se scie cauzele pentru care s'au serbatu dilele trecute aniversari'a unui arhieru repausatu inainte cu 50 de ani, pentrucă, cāti mai citescu in dilele nôstre istorii si biografii de ale betraniloru? Noi vomu însemnă aci, fôrte pe scurtu, numai averile materiali, lasate de episcopulu Joanu Bobu clerului greco-catholicu si tinerimei romanesci.

Avem de inaintea nôstra unu documentu autenticu.

In a. 1845 candu cu procesulu celu mare dela Blasiu, actorii acuasera pe episcopulu Joanu Lemeni si pentru administratiunea rea a fondurilor, pe care inse nici că le administră densulu. Comissiunile esmise din porunc'a imperatului, dupa investigările facute, au constatat apoi, au publicatu prin tipariu in limb'a latina de dato 15, 19 et 22 Septembrie 1845 starea tuturor fondurilor episcopiei remase dupa Joanu Bobu.

Scôtemu aci numai pe cele principali.

Episcopulu J. Bobu pe cătu a fostu in viétia, a facutu fundatiuni in suma de M. Conv. fl. 306,270. Dupa môrte s'au mai aflatu fl. 100,000.

Sum'a totala M. Conv. fl. 406,270. S'au in val-austriaca 426,583 fl. 50 cr. séu in franci preste 1 milionu.

Totu in dilele lui Bobu s'au mai adunatu si dela privati sum'a de Mon. Conv. 25,782.

Mai tôte acestea fonduri erau elocate in obligatiuni austriace de statu si câteva la cass'a provinciala.

Seminariulu clericiloru avea (are si astadi) dominiulu si fondurile sale administrate separat, elocate parte mare totu la statu.

In a. 1845 acelea fonduri s'au evaluatu la sum'a de M. Conv. fl. 220,704 cr. 3 1/2 cu venit de interese 17,559 fl. 2 1/2 cr. M. Conv. Totu atunci mai erau seminariulu datori cu interese familiile Sig. Katona, Ioanu Bartsai, Ioanu Bethlen, Franc. Ugron, C. Balog, Eug. Daniel, Sam. Vajda, Aloisia Török, Jac. Szöcs, in suma de M. C. fl. 7159 cr. 56.

Fondulu parochiloru deficienti (nepotintiosi) si alu preoteselor veduve nu s'a infintiati sub Bobu, ci sub Lemeni in sinodulu din 20 Oct. 1838 si crescuse pâna in a. 1845 la modest'a suma de M. C. fl. 7219 cr. 9.

Tipografi'a seminariulu avé in obligatiuni 11,715 fl. 51 1/2 cr., in numerariu 1925 fl. 24 1/2 cr. in mici datorii pe carti 738 fl. in carti legate 131 fl., in carti nelegate 32,000 fl. Sum'a totala 46,514 fl. 21 3/4 cr. Passive nimicu.

Dicile de mii numerate la statu sub titlu de subsidu in timpuri bellice sub conditiune că statulu se nu mai cōtă si dela preoti, atâtea biserici edificate si dotate de episcopulu Joanu Bobu, se le inregistredie altii; aci fia de ajunsu a reflectă, că de ar fi numai fundatiunile de preste 400 de mii fl. adase la cele lasate de alti episcopi, Joanu Bobu ar merită mai multu de cătu 5—6 sute de parastase, candu se scie, că tôte acelea fonduri sunt adunate exclusivu din veniturile dominiulu, éra nu prin colecte nici sub alte titule, ci bunaóra că si Al. Siolutiu prin economia estrema.

Correspondentie particulare ale „Observatoriulu”.

— Clusiu, 5 Oct. 1880 st. n.

Este destulu de cunoscutu, că din partemi de ani indelungati repetu la tôte ocaziunile, că se nu lipsimu a dá cătu de adeseori si cătu mai solemnulu espressionu

publica recunoscintiei nôstre, ce simtimu cătra acei barbati cu merite mari, cari prin faptele lor nobile si sacrificiele lor maretie, de comunu folositoare, si-au facutu numele memoritoru.

Nu ve veti miră deci, daca la rara ocaziune, candu sum fericitu a vedea undeva o atare solemnitate, simtiu o viua bucuria sufletêscă.

Una atare solemnitate am onóre a inregistră acuma. In 3 Oct. a. c. au trecut 50 ani, de candu a repausatu unulu dintre barbati cei mai demni de stima ai natiunei — Episcopulu Joanu Bobu.

Pôte se aibe unii si alti opiniuni diferitóre despre acestu renumitu barbatu, in privintia noiei organizari ce au datu bisericei romane greco-catholice (la acarui judecata drépta se cere inse luarea in consideratiune si a tuturor inpregiurarilor respective). — Nu pôte fi inse nici o indoieala in apretierea maretiloru si straluciteloru merite ale acestui Archipastoru de pia memoria, daca privimu la fundatiunile sale maretie, prin alu caroru ajutoru intru atata s'a inmultitu inteligentia natiunei nôstre. Urîtu ar fi, ba tocma unu pecatu mare, daca ne amu uită de gradinariulu, carele a saditu atatia pomi, ale carui fructe dulci le-au gustatu atati tineri lipsiti, le mai gusta si pâna astadi. Si daca ne revocamu in memoria inca si celelalte asiedimente ce a facutu episcopulu J. Bobu, bisericile, scólele etc. câte au edificatu si a dotatu cu cele necesare: trebue se ne crêscă inca si mai tare cea mai profunda a nôstra veneratiune ce pastramu cătra memori'a laudatulu mare episcopu.

Onóre Escellentissimulu d. metropolitu si onóre Preaveneratulu Consistoriu, că a luat initiativ'a spre serbarea unui parastasu stralucitu, tinutu in 3 ale l. c. in cathedral'a din Blasiu, pentru eternulu repausu linistitu alu acestui prea demnu binefacatoru.

Lasu se descrie acea solemnitate cineva dintre aceia, cari a fostu de fatia.

Din partea mea cu viua bucuria amintescu numai atata, că si la Clusiu s'a serbatu totu in dio'a aceea unu parastasu splendidu, din partea P. o. protopopu si parochu Gabr. Popu, cu asistentia dlui capellanu J. Podôba si a dlui clericu absolutu Valeriu Popu.

La finea cultulu divinu s'a tinutu si o vorbire, nenumerandu-se in scurtu, meritele fericitulu, si intre aceste pomeninduse si acela, că daca la Clusiu noi greco-catholicii avem o casa parochialu asia de accomodata, si biserica de si mica, dar frumôsa etc. etc., tôte aceste avem a le multiami generositatiei episcopulu Joanu Bobu.

Candu am asistatu la acêsta festivitate petrun-dietóre si m'am uitatu la portretulu celebratulu, (pe care noi l'am cumparatu din o collecta si l'amu asiediatu cu mare ceremonia inaintea de cătiva ani in s. biserica nôstra) mi s'a parutu că si cum asi vedea din fatia acelu neuitatu archipastoru esprimendu-se o satisfactiune, că vede cum poporulu adunatu isi aduce aminte de elu cu atata pietate, inca si la 50 de ani dupa trecerea sa din viétia.

Me magulescu cu speranti'a, că nu numai in Blasiu si Clusiu, ci si aiurea s'a serbatu parastasu pentru fericitulu. — Daca sum bine informatu, aci in apropierea nôstra s'a mai tinutu atare servitiu divinu iubiaru si la Cl. Monostur, la Fenisiulu sasescu, Gelau, Ocn'a-Desiulu precum si la Ormani — că loculu nascerei episcopulu Joanu Bobu.

Recunoscintia este un'a dintre cele mai frumôse virtuti, manifestarea ei solemnă nu numai că e una datorintia nobila, dar este si unu vehiculu accessibilu si fôrte puternicu spre redesteptarea natiunei din inertia. — Exercitarea acestei virtuti prin aretarea cătu mai serbatorêscă a recunoscintiei nôstre cătra binefacetori, chiaru noue romaniloru ne este de o insemnatate fôrte mare; de ôrece nimicu nu îndemna mai multu la fapte bune, si nimicu nu e in stare a ne desteptă din letargi'a si nepassarea (in care — dorere — de cătuva timpu éra amu inceputu a ne cufundă), de cătu marirea si gloriificarea solemnă a numeloru acelor, cari si-a castigatu unu titlu de dreptu la recunoscintia nôstra eterna.

Chiaru din acestu punctu de vedere, inca in anii 1867 si 1868, in adunarile generali ale Asociatiunei nôstre trecute in Clusiu si Gherla, am facutu mai multe propuneri, dintre cari unele privescu tocma cestiunea cum se pôte dá espressionu mai dêsă si mai frumôsa recunoscintiei cătra barbatii bine meritati ai nostri? Tôte acele propuneri modeste au fostu primite din partea Asociatiunei cu mare bunavointia, si punerea lor in viétia a fostu mai de multe-ori concrediuta preonoratulu comitetu. Eu fuseiu provocatu se dau insumi parerea mea in scrisu, cum s'ar potea realisă acele propuneri mai usioru? Am satisfactiu îndata recercarei pr. on. domnu secretariu alu II-lea de atunce alu Asociatiunei, aratandu intr'o epistola lunga detaliatu, că cele mai multe propuneri, fâra spese si fâra mari impedecari se potu execută usioru, numai vointia firma se nu lipsêscă. — Vointia credu că nici a lipsitu; dar mi se pare că a lipsitu timpulu necesariu pentru pr. on. domni esmisi din sínulu comitetulu spre opinare; de ôrece din r-latiunea acelor, publicata si in diariulu Asociatiunei, m'am convinsu, că numai superficialmente a cetitu atatu propunerile mele (publicate in Nr. 15—18 din anul 1870 alu „Transilvaniei”), cătu si epistol'a mea susu amintita. — Prin urmare dupa atata ostenela cătu mi-am datu că se se mijlocêscă odata realisarea propuneriloru mentionate, cu dorere constatediu că numai fôrte puçinu am vedutu realisatu. Intru adeveru, antecedentiele acestea anevoia se pôte se marêscă zelulu ôre-cuiva; ba de mare cantitate de zelu trebue se dispuna omulu, că se nu'si pêrda tóta voia de a mai lucră.

Toti membrii pr. on. comitetu au fostu si sunt si astadi cunoscuti natiunei întregi că barbati zelosi, distinsi si binemeritati; pe toti am onóre a'i numeră intre ômenii mei cei mai buni, respective intre amici mai stimati; cu atatu mai puçinu voiescu deci a invinovat pe careva; dar dupace am firm'a convingere, că reali-

sarea acelor propuneri modeste aru aduce rezultate fôrte salutare natiunei nôstre iubite, prin redesteptarea unei viua interessare pentru afecerile nôstre; si dupace vedu in tóta diu'a cu dorere, că de o atare redesteptare ce lipsa mare avem — se'mi ierte acei prea pretiuti confrati, daca nu am potutu inchiaia aceste sire, fâra că se me servescu de ocaziunea binevenita a mai provocă si rogă cu tóta onôrea, că baremu acum, dupa 13 ani se scôta éra din pulverea archivulu acele propuneri si se nu mai amane a le realisă.

Ladislau Vajda.

Sciri diverse.

— (Inmormentarea lui M. C. Epureanu.) Sicriulu a ajunsu in Berladu luni sér'a in 22 Sept. st. v.; la gara a fostu primitu de autoritatile civile si de o garda de onóre, apoi depusu sub catalfalcu in salonulu garei.

A dou'a di marti, a sositu delegatiunea comitetulu partidulu conservatoru, compusa din dd. P. Mavrogheni, T. Rosetti, Al. Zisu, P. Teulescu si V. Hiotu; d. Lascaru Catargiu sosise inca din ajunu.

D. Tiriakiu, ministru de interne, intempinas remasitiile mortuare la granitia, si la inmormentare representa gubernulu.

Din partea A. S. R. unu adjutantu domnescu, d. Grecianu, sositu de mai inainte cu d. generalu Zefcari, depuse o coróna frumôsa de trandafiri albi si de vioarele.

Delegatiunea comitetulu conservatoriloru a depusu o coróna marétia de vioarele, cu o funda de pantlica alba, pe ale carei capetaie (doue) se citea in litere de aur: „Memoriei lui Manolache Costachi. — Comitetulu partidulu conservatoru.”

La ôrele 11 a. m. a inceputu servitiulu religiosu.

Inca de deminétia, orasiulu éra totu in misicare.

La 11 si unu sfertu sicriulu, incarcatu de corónă, a fostu asiediatu pe carulu funebru si cortegiulu a pornitu pe bulevardu spre strad'a cea mare.

Totu orasiulu éra in doliu, tôte prevaliile inchise.

Cortegiulu s'a opritu in fati'a bisericei din piati'a domnêscă, zidita de famili'a Epureanu.

La biserica s'a facutu slujb'a cea mare; dupa aceea primariulu Berladulu a rostitu câteva cuvinte in numele orasiulu si d. Teodoru Rosetti o cunventare prin care a facutu apeteos'a repausatulu.

Dela biserica cortegiulu a pornitu spre cimitiru.

De-asupra grópei s'a cetitu cea din urma rogatiune.

(Romani'a libera.)

— (Necrologu.) Sofi'a Pascu cu fiic'a ei Valeri'a, precum si Joane Becineaga advocatu in Versietiu, cu anim'a sfasiata de dorere anuntia môrtea multu iubitei lor fiice respective sora si soçia

Livi'a Becineaga,

nascuta Pascu, carea in urmarea unui morbu indelungatu, in 8-lea Octobru 1880 st. n. la 8 ôre deminétia in alu 26-le anu alu etatiei sale a adormitu in domnulu!

Remasitiile pamentesci s'au inmormentatu in cimiterulu gr. ort. din locu in 10 Octobru st. n. la 4 ôre dupa médiadi.

Versietiu, 8 Octobru 1880 st. n.

Fia-i tierin'a usiôra si memori'a eterna!

— (Balu romanescu.) In sér'a de 18 l. c. se va dá in sal'a dela „Imperatulu romanu” unu balu in favorulu fondulu de teatru, acarei adunare generala a fostu convocata pe dilele de 17 si 18 Octobru st. n. aici la Sibiu.

Comitetulu arangeatoru, avendu in vedere frumosulu si laudabilulu scopu, caruia este destinatu venitul eventualu, are onôrea a invită prin acêsta pe onor. publicu romanu din locu si giuru la acestu balu, rogandu'lu totuodata că se participe in numeru pe cătu se va potea mai mare. Totu cu ocaziunea acêsta isi permite a invită si pe acêsta cale, pe toti p. t. membrii casinei din locu, impreuna cu onor. d-loru familii, precum si pe intregulu p. t. corpu de oficiari ai garnisónei acestei cetati, prin acaroru presentia Comitetulu arang. se va simti onoratu si deobligatu. Inceputulu balulu la 8 1/2 ôre sér'a.

Sibiu, 10 Octobru st. n. 1880.

Comitetulu arangeatoru.

N. B. Bilete à 1 fl. de persóna, logea mare 3 fl. 50 cr., logea mica 2 fl. se afla de vendiare in dilele de 17 si 18 Octobru st. n. 1880, dela 3—5 ôre p. m. in sal'a „Asociatiunei transilvane” strad'a Cisanicii Nr. 7, precum si sér'a la cassa.

Oferte marinimôse se voru cuită prin diarie.

— (Advocatu nou.) D-lu Simionu Margineanu si-a deschis in Brasiovu cancelari'a sa de advocatura. I dorimu o bogata clientela.

— (Program'a) concertului ordinariu alu Reuniunei romane de cantari din Sibiu, care va avea locu Domineca sér'a in 17 l. c. este urmatórea: 1. a) Diminéti'a de Lenz, b) Cimpoiieriulu de C. Weinwurm. 2. Grand Polonaise de C. M. Weber op. 21 pentru piano. 3. a) Codrulu de Lenz, b) Viati'a tiganiloru de B. Schumann. 4. a) „Odata si acuma“... de T. Georgescu, b) „De pe verfulu acestui munte“ de Mezzetti pentru supran solo. 5. Trei coruri si o arie din Precios'a de C. M. Weber. 6. Cuintetu din oper'a „Fluierulu fermecatu“ de W. A. Mozart. 7. Tat'a mosiu de Flechtenmacher.

— (A dou'a conferentia in limb'a francesca a d-nei M. Abbadie) a fostu totu asia de bine cercetata, cá si cea prima. De astadata d-n'a professóre a facutu cu multu spiritu si cu o verva uimitóre analis'a si comentariulu comediei L'avare alui Molière, recitandu cá si in rendulu trecut, câteva din cele mai interesante si mai vesele scene ale acelei comedii a neintrecutului classicu francesu. Ór'a a dou'a a conferentiei a fostu consacrata liberei conversatiuni in limb'a francesca intre d-n'a professóre si auditoriulu seu, asupra materieloru celoru doue conferentie avute. In modulu acesta publiculu 'i se ofere ocaziune de a se exercitá in conversatiunea francesca si de a isi corege erorile gramaticali, de accentuare si exprimare.

Pentru conferentiele viitóre, carora le va premerge o 1/2 óra de conversatiune libera, d-n'a Abbadie ne-a promis a vorbi despre eroinele revolutiunei francesce, a ne face o paralela intre doue femei celebre, a ne dá biografi'a unei femei de renume european si a altoru femei celebre, fara distinctiune de tíera si nationalitate. La dorinti'a mai multora, órele pentru conferentie voru fi Dominec'a dela 5—7, éra nu cá pana acuma dela 3—5.

— (Hymen.) Dómn'a An'a Broté nascuta Triandafilu si d-lu Eugenu Broté, proprietariu si asessoru consistorialu din Sibiu, si-au serbatu cununi'a loru in 21 Septembre st. v. a. c. in Bucuresci la biseric'a St. Nicolae (Lucaci).

— In 10 l. c. d-siór'a Maria P. Foica s'a incredintiatu cu d. Iuliu J. Danu, candidat de preotia.

— (Constituire.) Membrii societatei „Inocentiu Micu Clainiane“ dupa unu intervalu de trei luni se vedu de nou intruniti si cá reinviati si insufletiti saluta inpreuna palestr'a museloru.

In 7 a l. c. la 12 1/2 óre se adunara in muzeulu celu mare, spre a'si alege biurulu pe an. scol. 1880-1.

Vas. B. Muntenescu deschide siedinti'a prin o vorbire bine cugetata, dupa care se procede la alegerea oficialiloru, fiindu presenti 52 membrii. De presiedinte se alese Josifu Stupineanu teol. in a. IV; de notariu alu corespondentieloru Ioanu Brandieu teol. in a. IV; de redactoru alu fóiiei „Furnic'a“ Vas. B. Muntenescu teol. in a. IV; de casariu Corneliu Pecurariu teol. in a. III; de controloru Ales. Bene teol. a. II; de bibliotecariu Elie Campeanu teol. in a. II; de notariu alu siedintieloru Jos. Lita teol. in a. I.

Societatea acésta contédia si in venitoriu pe spriginulu caldurosu alu binevoitoriloru sei.

Blasiu, 9/10 1880.

In numele societatiei
Jos. Stupineanu m. p., I. Brandieu m. p.,
presiedinte. not. coresp.

Bibliografia.

(Urmare.)

Dupa primul auctoru dr. Radoslov Radic, in partile Ungariei de astadi au fostu locuitori serbi inainte de venirea magiariloru; locuitorii din tota Ungari'a, serbi, romani, bulgari, rusini (ruteni), slovaci, moravi, pe candu adoptasera pana la a. 900 dela Chrs. religiu-nea christiana, se tneau toti de biseric'a bizantina; regele Stefanu a persecutatu numai pugnu ritulu resarítenu, éra persecutiunea cea mai furiósa s'a inceputu mai virtosu sub regele Ludovicu I care ar fi cerutu dela pap'a Innocentiu VI voia de a esterminá ritulu resarítenu (1355). Escursiunea istorica alui R. Radic este incarcata de citate istorice, mai virtosu latinesci si slavonesci, ici-colo si in alte limbi, este inse prea unilateral si scrisa cu ura calugarésca de prim'a proba. Elu inse recunósce indatála pag. 2, cá daca magiarii

s'au abatutu in sec. X dela ritlu orientale si adoptandu pe celu apusénu s'au supusu totu-odata la jurisdictiunea patriarchului din Rom'a vechia, caus'a se póte aflá in iubirea de comoditate, mai pe romanescce, in lenea calugariloru greci. Vedi bine, cá celu care muncesce mereu, nu va fi nebulu cá se'si impartia fructele fatigeloru sale cu toti trantorii. De altmintrea R. Radic nu prea este in stare, fatia cu nenumeratele documente ce'i stau de inainte, a se inaltia cu ide'a acolo, unde in dilele nóstre ajungu chiaru si capetele mediocre, cá adeca propagarea christianismului la popórale pagane dupa unu ritu séu altulu, au avutu in cele mai multe casuri totu numai scopuri politice, scopuri de a subjugá tieri si popóra pentru familii domnitóre si aristocratii. De nu ar fi fostu acésta, poporale christiane nu aru fi avutu nici o cauza indestulata de a se macelá intre sinesi cá férele carnivore, nici a'si devastá tierile cu focu si sabia din caus'a cartiloru rituali séu a dogmeloru, din care ele nici pana in diu'a de astadi nu intielegu nimicu pe lume, cá nu le intielegu nici calugarii loru. In cátu pentru iesuiti, pe carii cuviosii sa 'iar inferá in frunte, auctoru n'au ajunsu nici la atáta, cá se distinga intre catholicismu si iesuitismu, si nici cá se afle din istoria, cá adeveratii dascali, profesori, instructori ai iesuitoru au fostu calugarii orientali, cari de nu aru fi atátu de lenesi precum sunt si dervisii mohamedaniloru, aru fi intrecutu de multu pe toti iesuitii in practicele lor; dara calugarii din Orientu sunt lenesii pamentului, nu le place se invetie nici se oste-nésca; atáta numai, cá sunt dela natura multu mai iseteti si mai destepti de cátu toti calugarii din apusu, apoi si au a face mai totu cu popóra semibarbare, pe care le potu duce usioru de capestru. Ignatiu Loyola a invetiatu art'a sa in insulele grecesci ale Marei mediterane.

Facédu abstractiune dela bigoteria, care stá fórtre reu unui „docturu“, fia elu docturu in ori-ce facultate, aflamu in schiti'a sa istorica câteva date fórtre bune, anume:

pag. 35—35 despre captivitatea lui Georgie Brancoviciu, frate alu mitropolitului Sava celui torturatu de cátra Mich. Apaffy prin aristocratii sei. Ministrii si consiliarii imperatului Leopoldu I atátu se temea de acelu Georgie, in cátu dupace au fostu si acela tradatu totu de ai sei, cá si altii in dilele nóstre si inchisu in cetatea Eger din Boemi'a, nici la intervenirea Rusiei nu l'au liberatu, éra candu a mersu deputatiune serbéscá cá se'lu céra, si se intrebe din ce cauza ilu tínu in captivitate, ministrii cu Collonich in frunte ii detera frappantulu respunsu: „Nihil mali fecit, sed sic ratio status poscit“ Nu a facutu nici unu reu, dara asia cere interessulu statului.

Astadi este o natiune intréga, cá de trei milióne, venduta, tinuta in captivitate, si daca 'iai strimtorá se'ti spuna caus'a, nu ti-ar potea raspunde in cugetu curatu altu-ceva, de cátu: Nihil mali fecit, sed sic ratio status poscit.

pag. 58 Art. XXVII ungurescu din a. 1791, prin care biseric'a orientala fu indigenata in Ungari'a, espicatu.

pag. 60 despre legile furióse de magiarisare dintre anii 1840—1847 pana a voi se cassedie siritulu resarítenu.

pag. 61. Tirani'a din Ungari'a descrisa in termini tari.

pag. 62. Mitropolitulu patriarchu Josifu Raicici dice ministriloru austriaci in acte publice, cá aceia insiéla si mintu, éra ministrii o бага pe maneca.

pag. 63. Dice, cá mitropolitulu Andreiu Siaguna fusese instrumentulu gubernului centrale, cá prin elu se produca desbinarea in biseric'a orthodoxa, adeca in casulu de faciá, cá romanii se scape odata de spoliatiunile calugariloru si ale popiloru serbesci.

pag. 67 isi bate jocu de unele doctrine din drep-tulu canonicu alu lui Siaguna, numindu-le „zum mindesten ein denkwürdiger Unsinn, der wohl nicht der Ehre einer Widerlegung würdig ist.“

Cei interessati in cestiuni de acestea, voru cetí cartea intréga; noi trecemu totu in fuga la ceealata.

(Va urmá.)

Ne-au mai venitu la redactiune si urmatórele nou-tati literarie:

— Elemente de Aritmetica pentru incepetorii din scólele primarie, de Pantelei-monu Dima, professoru de Matematica si Fisica la gimnasiulu romanu ort. or. si directoru la scól'a societatiei negutiatoriloru romani de comerciulu levantinu din Brasiovu. Editur'a autorului. Brasiovu 1880. Tipografi'a Löw, Gerula et Comp. Pretiulu unui esem-plariu brosiuratu 30 cr.

In locu de ori-ce alta recomandare, ce amu potea face acestui manualu de aritmetica a d. P. Dima, care este unu vechiu si cunoscutu professoru alu gimnasiului din Brasiovu, ne marginimu a atrage asupra lui atentiunea toturoru d-niloru professori si docenti, punéndule in vedere prefatiunea d. auctoru, care se exprima in ter-minii urmatori:

„Lips'a unui manualu metodicu de aritmetica m'a indemnatu a scrie acésta carticica. Am consultatu in privinti'a metodei cele mai noue si mai renumite opuri, nu am prin urmare nici decum pretensiunea a fi produsu ceva originalu. Uniculu meu meritu póte fi numai de a fi facutu o alegere potrivita. In catu am corespunsu asteptariloru preste totu, se judece, fara patima, cei competenti.

In privinti'a procederei in instructiune fia 'mi per-misu a atrage atentiunea Domniloru invetiatori asupra unui punctu, care eu ilu aflu destulu de momentosu. In tóte obiectele de invetiamentu, cu deosebire inse in aritmetica, se cere, cá scolarii se puna unu funda-mentu siguru. Din caus'a acésta subscrisulu sunt de parere, cá Domnii invetiatori la predarea obiectului din cestiune, se nu mérga mai departe la alte teme, pana

ce nu voru avea deplina convingere, cá majoritatea scolariiloru au intielesu deplinu cele propuse. Afara de acésta este consultu, cá cele invetiate se se repeteze cátu se póte de desu. In modulu acesta, credu, se va potea face progressulu doritu.

In fine rogu pe toti, cari se interessédia de pro-gressulu tinerimei, a 'mi comunicá neajunsurile, ce le voru intimpiná in acésta carticica, cá in viitoru se le potu evitá, esprimandule de acum profund'a mea mul-tiamita pentru binevoitorulu concursu“.

Brasiovu, in 13/25 Septembre 1880.

Auctoru.

— Declaratione in caus'a limbei ro-mane. Din partea intiegentiei romane din comitatulu Satu-Marelui. Compusa de Joane Marcu, protopopu si parocu in Satu-Mare. Cu literele pressei libere din Satu-Mare. 1880.

— Au aparutu de subt tipariu in tipografi'a lui W. Krafft in Sibiu si se afla de vendiare in tóte librariile (in Bucuresci la Ig. Haimann)

„Amiculu Poporului“, calindaru pe anulu comunu 1881. Compusu de Visarionu Romanu. Anulu XXI. Pretiulu 50 cruceri séu 1 leu 50 bani.

Coprinsulu: Cronologi'a pe anulu 1880. Pascalia séu semnele cronologice. Serbatorile si alte dile schim-batóre. Cele 12 zodii din calea sórelui. Cele 4 anu-timpuri. Intunecimi. Regintele anului. Calindaru iu-lianu si gregorianu cu serbatorile, dilele numeloru, evangeliile dumineciloru. Tabel'a termineloru pentru in-semnarea acelor dile preste totu anulu in cari cade vreunu terminu. Conspectulu lungimei dileloru. Sistem'a planetara a sórelui. Calindaru evreicu. Calindaru istoricu. Calindaru agronomicu pentru afaceri in fiacare luna. Genealogi'a caseloru domnitóre. — Mersulu caliloru ferate. I. Prim'a cale ferata transilvana. II. Calea ferata orientala ungurésca. III. Linia Aradu-Timisiór'a. — Calindaru postal. Serviciulu telegraficu. Mesur'a de distantia. Têrgurile in ordine alfabetica din Transilvani'a, Ungari'a, Banatu si Romani'a. Diferentia de timpu intre puncte indepartate. Tabel'a comparativa despre unitatile de moneta a diferiteloru state. Tabel'a de procente pentru intabulatiuni. Tabel'a de interesse cu 5 si 6%. Cheia pentru fixarea numelului dileloru intre doue termine. Inpartirea veniteloru, speseloru, simbrielor si a altoru sume anuale, pe partile singuritice ale anului. Scar'a tacselor de timbru. — Foi pentru invetiatura si petrecere: Sfântulu Andrei. (No-vela). Tax'a pentru scutire dela militie. Mesurile cele noue. Joanu C. Brateanu (cu ilustratiune). Alexandru Papiu Ilarianu (cu ilustratiune). Nestatornicia. Consilii, date de unu betranu unui tineru. Contabilitatea in economia casei. Turd'a si inpregiurimea ei (cu ilustra-tiune). Tractarea si conservarea mijlóceloru de nutre-mentu. (Fine.) Dragomirna (cu ilustratiune). Notitie economice. — Poesii: Blestemulu pastorului. Elegie la o tinera féta. Invocatie. Cantece si sarutari. La diu'a aniversara. Portretulu ei. Michaiu si Caleulu. La dreptulu celui mai tare. Cantecu nationalu. Be-tranulu si copil'a. Doin'a iubirei. Trei paseri. Tu. Hor'a dela Plevn'a. Poesii poporale din Transilvani'a. Poesii poporale din Romani'a in partile Oltului. — Va-rietati: Sentintie si adevaturi. Etatea animaleloru. — Gacituri: Siarade. Enigme. Aritmogrifu. Logo-grifu. — Umoristicu: Bab'a si draculu. Posne. Epigrama. — Anunciuri pe 16 pagine.

Abonamentu nou la „Observatoriulu“.

Prin acésta se deschide abonamentu nou pe triluniulu Octob re — Decemb re a. c. si anume:

cu 2 fl. v. a. in laintrulu monarchiei,
cu 2 fl. 50 cr. séu 6 franci in strainetate.

Acei p. t. domni abonati alu caroru abona-mentu espira cu ultim'a Septembre st. v. sunt rogati a'si reinnoi abonamentulu de timpuriu, pentru cá se nu suferi intrerupere in espedarea diariului.

Bani de abonamentu se transmitu mai usioru si mai siguru prin asemnatiuni postale (mandate) de a dreptulu la: „Observatoriulu“ in Sibiu.

Esemplarie complete mai avemu numai dela 1/13 Iuliu a. c.

Conditiiunile de abonamentu se potu vedea in fruntea diariului.

N. B. Cu Nr-lu de astadi 79 se inchiaie triluniulu Iuliu—Septembre si se incepe tri-luniulu Octob re—Decemb re 1880. Reclama-tiuni pentru Nrii neprimiti, ne rogamu a se face in terminu celu multu de 8 dile.

Redactiunea.

Pretiurile cerealeloru
si altoru obiecte de traiu au fostu la
9 Octob re st. n. in Sibiu:

Gráu, dupa cualitati	1 hectolitru fl.	6.70—7.70
Gráu, amestecatu	1 „	5.20—6.20
Secara	1 „	5.20—5.60
Papusiou	1 „	4.80—5.20
Ordiu	1 „	4.10—4.50
Ovesu	1 „	1.90—2.30
Cartofi	1 „	1.60—2.—
Mazare	1 „	6.—7.—
Linte	1 „	9.—10.—
Fasole	1 „	5.—6.—

Editoru si redactoru responsabilu: G. Baritiu.
Tipariulu lui W. Krafft.